

החיכוך בקרב

קלאוזוביץ מפנה את תשומת לבו של המפקד לתופעה בקרב הנקראת חיכוך (friction). החיכוך הנו ההבדל שבין המלחמה בפועל לבין זו המתוכננת באווירת הביטחון. שמשרה לשכת המטה. את הפעילות במלחמה השווה קלאוזוביץ להליכה במים, בממד יוצר התנגדות. תופעת החיכוך של ה"מובלעת" באה לידי ביטוי פעמיים: בקרב של אוגדת לנר על ח'אן ארינבה ולמחרת בהופעה של העיראקים.

מטרות המלחמה ויעדיה

האם הושגו מטרות המלחמה והמטרות במלחמה בקרב על ה"מובלעת"? האם בכלל הוצבו מטרות ויעדים ע"י הדרג המדיני והצבאי העליון? "קבינט המלחמה" המדיני (מאיר, גלילי, אלון, רייך) היה שותף מלא להתלבטויות של הרמטכ"ל ולתהליך קבלת ההחלטות למן הפעלת חיל האוויר בעומק סוריה ב-9 באוקטובר ועד להתקפה וסיומה. שר הביטחון וכמוהו הרמטכ"ל שהו פרקי זמן

ניכרים בזירה ושניהם השפיעו על מהלך הקרב. שר הביטחון הדגיש את הצורך להתקדם לעבר דמשק, אך לא הגדיר יעדים קרקעיים. אלו הוגדרו בפקודת המבצע המטכ"לית, אך גם כך הבין הרמטכ"ל כי כל הישג תלוי בהתחשבות עם כוח העמידה של התוקפים והמגינים. את דמשק לא ראה כיעד שניתן להשיגו בנקל על-ידי הכוחות העיפיים אלא כיעד שיש ל"איים" עליו. משום כך לא פקד להמשיך ולהתקדם כלילה שבין ה-11 ל-12 באוקטובר.

המטרה של מניעת הישגים צבאיים מהסורים הושגה כבר בקרב ההגנה. בה"תקפה שבאה בעקבותיו נכבשה ה"מובלעת" וההישגים היו בתחום השמדת כוחות ותשתית. היה בכך שינוי מצב כפי שרצה הרמטכ"ל והוצאתה של סוריה ממעגל המלחמה, למעט פעולות שלה ושל כוחות המשלוח לעבר ה"מובלעת". עם זאת, לא הביאה המתקפה את סוריה לכלל בקשת הפסקת אש, אלא ב-24 באוקטובר. מעבר להשפעת המתקפה בזירה הסורית, יש לבחון את מידת תרומתה להשגת מטרות

המלחמה, ומעל לכל לקיצורה של המלחמה במסגרת כוללת של האירועים בשתי זירות המלחמה. קרוב לוודאי שהאיום לעבר דמשק הביא ללחץ של סוריה על מצרים להקדים ולתקוף בצורה לא מוכנה וכושלת ב-14 באוקטובר בסיני. קרב ה-14 באוקטובר היה נקודת מפנה לטובת צה"ל בזירה המצרית ובכלל המלחמה.

שטח ה"מובלעת" שימש כקלף מיקוח חשוב, בדיונים על הפרדת הכוחות שהתנהלו לאחר שפסקה הלחימה.

הערות

1. Carl von Clausewitz, *On War*, Princeton 1976, p. 37.
2. מוג אוויר לא נוח מנע תקיפת הטילים, גם אילו הייתה הממשלה מאשרת מתקפת מנע אווירית. בעניין זה טועה ח' בריטוב בספרו "דרו" (כרך ב' עמוד 23).
3. ראה "מערכות" 259-258 עמ' 8-15.
4. Clausewitz, *ibid.*, p. 360.
5. Clausewitz, *ibid.*, p. 250.

הלוחמה האווירית

בקרב על המובלעת ברמת הגולן

סא"ל יוסי עבודי

תכניות האויב למניעת תקיפות מהאוויר על כוחותיו

מצרים וסוריה למדו כאמור את לקחי מלחמת ששת הימים ומלחמת ההתשה. הן החלו בבנייה נרחבת למיגון מטוסיהם, ובהקמת שדות תעופה חרשים שבהם מסלולים לא מצטלבים (לפי מתכונת שדות התעופה של נאט"ו), כך שלקראת מלחמת יום הכיפורים היו כל מטוסי הקרב של מצרים ושל סוריה מוגנים בתוך מקלטים חזקים ועמידים מול הפצצות מן האוויר. בשדות התעופה הוצבו גם סוללות טילים ותותחים נ"מ להגנה פעילה כנגד מטוסים תוקפים. בקווי החזית נבנו מערכי טילים והוצבו סוללות תותחים נ"מ, כשהמגמה היא להגן על כוחות היבשה שלהם. חשוב לציין כי התפיסה של מצרים ושל סוריה לגבי התקדמות כוחותיהם בפעילות התקפית, התבססה על התפיסה הסובייטית, שקבעה כי כוחות יבשה יתקדמו תחת מטריית טילים בלבד ולא ייצאו ממנה, וככל שהכוחות יתקדמו, יתקדם יחד עמם מערך הטילים שיהווה מטרייה הגנתית כנגד מטוסים תוקפים. לצורך זה הם רכשו גם סוללות טילים ניידות מסוג S.A.-6.

ויעילים, שכללו גם תותחים נ"מ בעלי קוטר שונה ומונחי מכ"ם, לשם הגנה על כוחותיהם מתקיפות האוויר. הנה כי כן, לקראת מלחמת יום הכיפורים הייתה המשימה שעמדה בפני חיל האוויר קשה שבעתיים: היה עליו להתמודד הן עם הכוח האווירי של האויב על מנת להשיג עליונות אווירית, והן עם מערך הטילים נ"מ בחזית על מנת להשיג חופש טיסה ולאפשר סיוע יעיל לכוחות היבשה של צה"ל.

הדרג המתכנן בחיל האוויר ראה לנגד עיניו את הקושי שהציבו בפני החיל מערכי הטילים של מצרים ושל סוריה ואת מגבלות הטיסה באזור מוגן טילים, ולצד התפיסה השואפת להשיג עליונות אווירית בשלבים הראשונים של המלחמה, הובאה בחשבון גם תכנית נוספת.

המתכננים הביאו בחשבון גם אפשרות שהאויב יפתח במלחמה, יפרוך את קווי כוחותינו ויאיים על יישובינו. במקרה כזה יהיה על חיל האוויר לתקוף בחזית עוד לפני השגת עליונות אווירית ולמרות הסיכון הרב הטמון בטיסה בתוך אזור מוגן טילים בצפיפות כזו.

התפיסה האסטרטגית שרווחה לפני המלחמה לגבי הפעלת חיל האוויר, הסתמכה על לקחי המלחמות הקודמות, ועיקרה היה כי בכל מלחמה, חייב חיל האוויר של צה"ל להשיג עליונות אווירית, עוד בשלבים הראשונים. תפיסה זו כבר יושמה בעבר על-ידי צבאות שונים, אך דומה כי אף חיל אוויר לא הצליח ליישם אותה כפי שעשה זאת חיל האוויר של צה"ל במלחמת ששת הימים.

מדינת ערב למדו את לקחי מלחמת ששת הימים והחלו לרכוש ציוד להגנה על שדות התעופה שלהן ולמיגון מטוסיהן. באורח שלא היה לו תקדים במזרח התיכון. במלחמת ההתשה הפעילו המצרים נגד כוחות צה"ל בתעלה מסה גדולה של אש ארטילרית, ובידי צה"ל לא הייתה תשובה לאש זו. אז הופעל חיל-האוויר, שכונה אז "הארטילריה המעופפת של צה"ל". הפעלתו של חיל האוויר באה לאחר סדרה של קרבות-אוויר בתעלה בהם איבדו המצרים עשרות מטוסי קרב. כדי לכסות על הפער שיצרה העדיפות המוחלטת שהייתה לחיל האוויר של צה"ל במלחמת ההתשה, בנו המצרים והסורים מערכי טילים נ"מ מגוונים

מצרים וסוריה כאחת סבלו אבדות כבדות בקרבות האוויר שהתחוללו בין מטוסינו לבין מטוסייהן מאז שנת 1966 ועד ערב מלחמת יום הכיפורים. הן הגיעו להכרה שאין לחילות-האוויר שלהן היכולת להתמודד באוויר עם חיל-האוויר של צה"ל, ועל כן ניתן להעריך כי מראש הן לא תכננו להפעיל את הכוח האווירי שלהן לתקיפות בחזית ולסייע לכוחותיהן, מחשש ליירוט מטוסייהן ע"י חיל-האוויר. על-פי הערכה זו התכוננו המצרים והסורים להכניס במסיביות את חילות-האוויר שלהם באחד משני המצבים הבאים: כאשר חיל-האוויר הישראלי ייפגע קשה בהתמודדות שלו עם הטילים בקו החזית, ולא תהיה לו היכולת למנוע תקיפות שלהם בקו, או אם מערך הטילים שלהם לא יצליח למנוע תקיפות של חיל-האוויר של צה"ל בחזית, והמצב יגיע להחרפה, וכוחות צה"ל יאיימו בצורה רצינית על כוחותיהם (או על בירותיהם).

הפעלת הכוח האווירי בשני השלבים הראשונים של המלחמה

בשלב הראשונים של המלחמה הופעל חיל-האוויר במשימות רבות ומגוונות ובשתי החזיתות. ביום הראשון ובבוקר היום השני תקף חיל האוויר את מערכי הטילים בשתי החזיתות, אך ללא הצלחה יתרה: סוללות הטילים היו בנויות בתוך מחפורות בטון ומוגנות בעצמן על-ידי סוללות תותחים נ"מ. לחיל האוויר נגרמו אבדות מבלי שהצליח לשחוק את הטילים. מטוסי תקפו שדות-תעופה במצרים ובסוריה לשם הטרדה, אך לא הצליחו לשחקם ביעילות. שדות-התעופה היו מוגנים בטילים ובתותחים ומעליהם בוצעו פיטרולים של מטוסי יירוט. מטוסי חיל האוויר תקפו כוחות מצריים שחצו את התעלה וכוחות סוריים שפרצו לרמה. בגלל תנאי השטח שהיה מוגן טילים, איבד צה"ל מספר מטוסים, אך עם זאת יורטו מטוסי תקיפה רבים של חילות-האוויר המצרי והסורי, שתקפו את צה"ל בחזיתות ונמנעו מהם הישגים רציניים. חיל האוויר הצליח ליירט מסוקים מצריים שהובילו כוחות קומנדו לסיני בליל 6-7 באוקטובר. בשלב זה התגייסו כוחות צה"ל תחת "שמים נקיים" והגיעו אל החזיתות מבלי שהאויב הצליח לתקוף אותם בשעת ההתגייסות או בעת התנועה לחזית. ב-8 באוקטובר בוצעו מתקפות-נגד בחזית הסורית ובחזית המצרי וחיל-האוויר תקף בשתי החזיתות. הצלחת התקיפות הייתה מוגבלת בגלל עשרות הטילים ששוגרו נגד המטוסים, אך הן איפשרו לכוחות פיקוד הדרום להתארגן אחרי כישלון מתקפת הנגד, בכך שמנעו מחיל-האוויר המצרי לתקוף בסיני.

בשל הדיפת הכוחות הסוריים מרמת הגולן, ב-9 וב-10 באוקטובר, תקף חיל-האוויר מטרות רבות בעומק סוריה, וכיניהן שדות תעופה, מרכז המטכ"ל הסורי, מפקדת חיל-האוויר הסורי, מקורות אנרגיה וחשמל,

בגלל הטילים, כמשימות של פטרול נגד מטוסי אויב שיתקפו את כוחות צה"ל. כן הוטל על חיל האוויר לתקוף שדות-תעופה בסוריה, מטרות כלכליות, ריכוזי שריון, מוצבים, ארטילריה ומטרות צבאיות נוספות בחזית.

תקיפת שדות-תעופה ומטרות כלכליות בסוריה ב-11 באוקטובר

בהתאם לתכנון תקף חיל-האוויר החל מ-7 עה 0700 את שדות-התעופה הסוריים הבאים: בלי, ציקל, ח'לח'לה, צ'מיר, אל-מאזה, נצריה ושדה התעופה הבינלאומי של דמשק. התקיפות מהאוויר נמשכו עד שעות הצהריים. באותו יום בשעות אחר הצהריים הותקפו גם מכלי הדלק בח'אן-אל-עיש.

מבחינת חיל-האוויר, חולקה רמת הגולן לשניים: האזור המיועד לפריצה ולהבקעה, היינו הגזרה שממזרח לקונייטרה בצפון רמת הגולן, והאזור שממזרח לצומת רפיד במרכז רמת הגולן ובדרומה. בגזרה הצפונית הותקפו מהאוויר חניוני רכב ושריון ומוציאים שכללו תותחים נ"ט וסוללות ארטילריה. התקיפה החלה בשעה 0700 לערך. תחילה הותקפו מטרות שנועדו מראש לריכוך אווירי.

עם תחילת הפריצה של אוגדת איתן בוצעו אמנעות רבות על הצירים והגוש סיוע קרוב לכוחות הפורצים. הותקפו מטרות צבאיות באזור טרנג'יה, תל-דהור וחדר, ו-סוללות טילים על יד מורעת-ביית-ג'ן, והטייסים דיווחו על פגיעות טובות ועל שריון ותותחים שנפגעו. התקיפות מהאוויר בגזרה זו נמשכו למעשה כל היום כשהמגמה היא שיתוק הירי הארטילרי. הותקפו גם מטרות סוריות ליד ג'בא, מסחרה, ואום-בוטנא, וכן מטרות ליד ח'אן ארינבה ומעץ. הותקפו גם מוצבים ומטרות אחרים על יד סעסע וסויה וליד כפר-חרפה. סוללות חת"ם שירו לעבר כוחותינו מאזור זה שותקו.

גם בגזרה שממזרח לצומת רפיד תקף חיל האוויר מטרות צבאיות במגמה למנוע ניסיון התקפה קרקעית סורית בגזרה זו, בזמן שכוחות פיקוד הצפון פורצים מצפון לקו נייטרה ולמנוע הזזת כוחות סוריים לתגבור כוחותיהם בגזרת הפריצה.

בעת התקיפות מהאוויר הותקפו צירים ובוצעו אמנעות על שיירות של רכב צבאי סורי. נראו פגיעות טובות בכלי רכב רבים. ביום הראשון להבקעה באזור המובלעת, לא תקפו הסורים מהאוויר את כוחותינו ברמת הגולן, מכמה סיבות. ראשית, תקיפת שדות התעופה הסוריים על ידי מטוסינו שיבשה את תכנית המתקפה הסורית. שנית, הגנה אווירית יעילה של מטוסי פטרול ושל יחידות נ"מ בקו החזית לא אפשרה לסורים לתקוף, ושלישית, חיל האוויר הסורי היה עסוק בהגנה על שדות התעופה שלו ו"בזבוז" את הכוח האווירי לפטרול וליירוט מעל שטחו ולא לתקיפה.

ושרות תעופה שבהם הונחתו מטוסים סובייטיים, שהובילו ציור לחימה ברכבת האווירית. כן ערכו מטוסי החיל תקיפות בקו החזית באופן מוגבל. בשלב זה תקף חיל האוויר גם מטרות במצרים: הותקפו שדות תעופה בודדים, וכן כוחות מצריים בחזית. מערך הטילים בפורט סעיד שהיה מבודד ובו מספר קטן של סוללות טילים הותקף והושמד. חיל האוויר נחל הצלחה בתקיפת הכוחות הסוריים, שניסו להתקדם מדרום לרמת-מגשימים ולכיוון נפח (כוחות אלה יצאו ממטריית הטילים והיו חשופים לתקיפת פות יעילות מהאוויר). כמו כן תקף חיל האוויר ואף הצליח לעצור כמעט לחלוטין את תנועתם של כוחות מצריים שניסו להגיע מעין-מוסה לכיוון אברודס (גם כוחות אלה יצאו מתחום ההגנה של הטילים והיו חשופים לתקיפות אוויריות). החל מה-9 באוקטובר תקף חיל-האוויר גם מטרות אסטרטגיות בסוריה והשיג תוצאות טובות, שהשפעתן התבטאה במחסור בדלק ובחשך מל שהורגש בסוריה במשך שבועות רבים אחרי המלחמה. (יש לציין שתקיפת מטרות כלכליות בסוריה בוצעה לאחר שהסורים תקפו מטרות אזרחיות בצפון הארץ במשך שלושה לילות בטילי קרקע-קרקע "פרוג").

התכניות להפעלת חיל האוויר בחזית הסורית ב-11 באוקטובר

תכנית המתקפה שנקבעה ל-11 באוקטובר בחזית הסורית נקבעה לאור העובדה שהדיפת הכוחות הסוריים ברמת הגולן הייתה הצלחה מלאה, ורמת הגולן כולה (למעט מוצב החרמון) חזרה להיות תחת שליטת צה"ל. אי לכך הוחלט להמשיך בתנופה, לפרוץ את קווי הסורים, להכות בהם, ולאיים על בירתם. השאיפה הייתה להוציא את סוריה ממעגל המלחמה מהר ככל האפשר ובכך להרתיע את ירדן מלהיכנס למלחמה ולפתוח חזית נוספת. היות שצה"ל עבר לאופנסיבה, צפוי היה לחץ של המעצמות ושל האו"ם למניעת הכרעה צבאית ניכרת על צבא סוריה. לכן הגיח המטכ"ל שתהיה שהות של יומיים למתקפה. זאת ועוד, הצבא המצרי שלט על הגדה המזרחית של תעלת סואץ לכל אורכה. קרב ההכרעה עצמו טרם החל. היה ברור שבגמר האופנסיבה על הצבא הסורי, יפנה צה"ל למלחמה בחזית המצרית וגורם הזמן הוא דומיננטי.

חלקו של חיל האוויר בשיקולים האלה היה מכריע, שכן חילות האוויר של מצרים ושל סוריה טרם הוכרעו. הייתה קיימת גם השאלה באיזו מידה יוכל חיל האוויר להשתתף בקרב היבשה ביעילות על מנת למנוע קרבות שחיקה קרקעיים. פיקוד הצפון תכנן ריכוך מסיבי בגזרת הפריצה, שכלל ירי ארטילרי ותקיפות אוויריות על מטרות מוגדרות.

לקראת הפריצה של פיקוד הצפון הוגדרו משימות חיל האוויר לאור מגבלות הטיסה

התקיפות מהאוויר ב־12 באוקטובר

בשעות הערב של ה־10 באוקטובר שלטו כוחות פיקוד הצפון על המרחב שבין מחנות חלס לטרג'יה ועל הצמתים על יד ח'אן ארינבה ועל צומת מעץ. במשך הלילה התנהלו קרבות עם הסורים והיה ברור שההבקעה והתקדמות כוחותינו לא נסתיימו למרות הצלחת קרבות ההבקעה ביום הקודם.

תכניתו צה"ל להמשיך הלחימה ל־12 באוקטובר היו: לייצב קו בין סעסע לחרמון ולהגיע לטווח ארטילריה לבירה הסורית. כמו כן נשקלו אפשרויות לפרוץ את הקו הסורי ממזרח לרפיד, אולם מגמות המטכ"ל היו שלא להגיע לקרב שחיקה עם הסורים, ובהתאם להערכות המדיניות הייתה צפויה הפסקת אש תוך כ־24 שעות, היינו נותרה יממת לחימה נוספת אחת. על פי הערכה זו תוכננו להמשיך הלחימה הבקעה והתקדמות תוך הימנעות מקרבות שחיקה קשים. משימות חיל האוויר ליום הלחימה השני של ההבקעה היו: הגנה על מרחב האוויר בחזית; תקיפה, וסיוע לכוחות הקרקע; תקיפת הטרידה של שדות תעופה סוריים; ותקיפת מטרת כלכליות בסוריה.

תקיפת שדות התעופה בסוריה בוצעה במשך כל היום משעה 0700 לערך עד שעה 1630. הותקפו השדות אל־מאזה, ציקל, שדה התעופה הבינלאומי של דמשק, ח'לח'לה, בלי, נצריה, וצ'מיר. כתוצאה מההתקפות נסגרו שדות תעופה אלה לזמן מה ומטוסי תובלה של הרכבת האווירית, שהגיעו לנחיתה בדמשק, לא נחתו והופנו לשדות תעופה אחרים.

בשעה 1330 לערך הותקפה מפקדת חיל האוויר ליד בבילא ונפגעה. בקו החזית, ביצעו תקיפות אמנעה רבות, תקיפות סיוע קרוב ותקיפות מתוכננות על חניוני שריון, מוצבים וסוללות ארטילריה. בגזרת ההבקע עה הותקפו מטרת ליד מורעת־בית־ג'ן ותל־שמש, הותקפו מחנות צבא על־יד ח'אן א־שייך ועל יד קטנא.

סמוך לשעה 1500 דווח על הופעת כוחות שריון ממזרח. הייתה זו חטיבה משורינת עיראקית שהגיעה לכפרים נסג' ואל־מל מדרום־מזרח לכוחות אוגדת לנר ומטוסי חיל־האוויר הופנו לתקיפה בגזרה זו. משעה 1430 לערך הותקפו כוחות שריון של האויב על־יד דיר־אל־ערס ועל־יד נסג'. התקיפות מהאוויר נמשכו בגזרה זו עד לשעה 1800 בערך. בשלב זה נסוגו כוחות מאוגדת לנר וניהלו קרבות שריון עם הכוחות העיראקיים.

מטוסי חיל־האוויר תקפו גם בגזרה הדרומית של רמת הגולן ממזרח לרפיד. בוצעו אמנעות רבות על הציר שבין סויסה לתל־חרה ונראו פגיעות רבות בשריון אויב. חיל האוויר הסורי עשה ביום זה מאמץ ניכר לתקוף את כוחות פיקוד הצפון ולשבש את התקדמותם במובלעת, וזאת על אף ששדות תעופה סוריים הותקפו ונסגרו

לשעות אחדות. הסורים ריכזו את עיקר תקיפותיהם מהאוויר בין השעות 0600-0910. הותקפו כוחות ליד ח'אן ארינבה ונפגע טנק אחד שלנו. כן הותקפה חטיבה ליד מורעת־בית־ג'ן ונהרגו שלושה קצינים. ליד תל־שמש נפגע טנק אחד. מטוסים סוריים תקפו גם את חטיבה 1 וגרמו לשלושה הרוגים מקרב חייליה. יש להעריך כי בסך הכל ביצע חיל האוויר הסורי יותר מ־100 גיחות תקיפה. אבדות צה"ל בתקיפות אלה היו: שישה הרוגים, שני טנקים, שני זחל"מים ומשאית אחת. הסורים איבדו בקרבות אוויר ובאש נ"מ תשעה מטוסים.

התקיפות מהאוויר ב־13 באוקטובר

לקראת ה־13 באוקטובר הגיעו כבר כוחות שריון מצריים רבים למזרח התעלה והייתה צפויה מתקפת שריון מצרית בסני. כוחות עיראקיים הגיעו בהפתעה לרמת־הגולן ונכנסו לקרב עם כוחותינו. כוחות פיקוד הצפון היו בשלב זה במצב של עייפות רבה לאחר לחימה רצופה במשך מספר ימים.

הפקודה שהוצאה לפיקוד הצפון ב־13 באוקטובר קבעה כי הכוחות יתקדמו עד אזור נהר עווג, וייצבו קו היערכות. תוך בלימה בגזרות אחרות.

על חיל האוויר הוטל באותו יום לתת סיוע אווירי לכוחות פיקוד הצפון ולתקוף שדות תעופה. מאז אור הבוקר הותקפו שישה שדות תעופה: ח'לח'לה, בלי, אל־מאזה, ציקל, צ'מיר ושדה התעופה הבינלאומי של דמשק. הכוח העיראקי, שהדאיג את פיקוד הצפון (ואשר גרם בסופו של דבר לעצירת התקדמות הכוחות על הציר קונייטרה־דמי שֶק), הותקף על־ידי חיל־האוויר כבר משעות הבוקר המוקדמות. הכוחות העיראקיים שהיו ליד מסחרה־עקרבא, והיו בקרבות מגע עם כוחותינו, הותקפו גם כן מהאוויר ונראו פגיעות טובות. כן הותקפו כוחות עיראקיים נוספים שהיו בתנועה ליד כפר־נסג' ותל־חרה, וכוחות מחופרים ליד סויסה. הותקפו גם סוללות ארטילריה ליד סעסע ותל־שמש, וליד מורעת־בית־ג'ן, ונר או תוצאות טובות. פעילות מטוסינו בחזית הייתה כולה באזור מוגן טילים.

ב־13 באוקטובר ניסה גם חיל־האוויר הסורי לתקוף את כוחותינו בגזרת המובלעת, אולם רוב התקיפות המתוכננות בוטלו, כנראה בשל תקיפת שדות התעופה בשעות הבוקר ובגלל ההגנה האווירית של מטוסינו מעל החזית. תוך כדי התקיפות מהאוויר הטילו הסורים חימוש על כוחותיהם ועל כוחות עיראקיים. בקרבות אוויר שהתחוללו עם מטוסי פטרול של צה"ל איבדו הסורים 11 מטוסים.

המשך התקפות מהאוויר בחזית הסורית

החל מ־14 באוקטובר הועבר המאמץ העיקרי של חיל־האוויר לחזית המצרית, שם נותרה החזית כולה מוגנת טילים (פרט

לפורט־סעיד). בחזית הסורית המשיך חיל־האוויר בתקיפות, אך הן היו מעטות בגלל איום הטילים ובגלל העברת המאמץ למצרים. לעומת זאת נמשכו תקיפות עומק על מטרות כלכליות בסוריה, בהן הושגו תוצאות טובות מאוד. כן עשה חיל־האוויר מאמץ נוסף לסיוע לפיקוד הצפון בעת כיבוש מוצבי החרמון.

סיכום

התקיפות מהאוויר בשלב כיבוש המובלעת הסורית (11-13 באוקטובר) היו תוצאה של התכנונים של פיקוד הצפון, ההתפתחות הקרקעית והמצב בשאר החזיתות.

יש להדגיש כי התקיפות מהאוויר בחזית הסורית בוצעו כולן באזור מוגן טילים. ניסיון של חיל־האוויר להשמיר את מערך הטילים הסורי ב־7 באוקטובר לא עלה יפה. גם ניסיונות נוספים לא הביאו תוצאות משמעותיות. פעילות חיל האוויר התאפשרה רק כאשר פרצו כוחות פיקוד הצפון למובלעת, ופגעו בירי ארטילרי בחלק מסוללות הטילים והטרידו סוללות אחרות.

כתוצאה מתקיפות חיל האוויר בשלב כיבוש המובלעת הושמדו חניוני רכב, ושריון, טנקים ומוצבים, ארטילריה ותותחים נ"ט, ובוצעו אמנעות על רכב ושריון שהיה בתנועה.

העיראקים הופיעו בחזית ונכנסו לקרב מגע ראשון עם כוחות צה"ל כבר ב־12 באוקטובר. מיד הופנו לעברם מטוסים ותקפו את כוחותיהם. הסיוע מהאוויר בקרב נגד העיראקים נמשך גם ב־13 באוקטובר ונראו פגיעות טובות.

חיל־האוויר הסורי הותקף בבסיסיו באופן רצוף במשך כל שלב ההבקעה. התקיפות על בסיסי חיל־האוויר הסורי נמשכו בכל שעות היום וגרמו לשיתוק מתמשך ולביטול חלק מתכנוני התקיפה של הסורים. ניתנה גם הגנה אווירית בשמי החזית כדי לסכל תקיפות סוריות מהאוויר.

הסורים עשו מאמץ ניכר להזניק מטוסים ולפגוע בכוחותינו בחזית במגמה למנוע את התקדמותם. בימים 12 ו־13 באוקטובר ערכו הסורים, להערכתנו, כ־200 גיחות תקיפה, וגרמו אבדות בנפש וכציוד לחימה. עם זאת, הם נאלצו להיכנס לקרבות אוויר עם מטוסי ההגנה של חיל־האוויר ואיבדו 20 מטוסים. חיל האוויר תקף מטרות כלכליות בצפון סוריה. בתקיפות אלה הושגו כאמור, תוצאות טובות ונראה שרישומן בסוריה ניכר חודשים רבים אחרי המלחמה. הן השפיעו בסופו של דבר הן על הסכמת הסורים להפסקת־אש, והן על החלטתה של ירדן שלא להצטרף למלחמה.

בשלושת ימי הקרב על המובלעת, ביצע חיל־האוויר מאות גיחות בחזית ובעומק. הושמדו מערכים שלמים של נ"ט וארטילריה, ונפתחו הצירים בפני כוחות צה"ל. במערכה זו נהרגו שני טייסים, ששה נפלו בשבי ותשעה מטוסים אבדו בשטח הסורי.